

PRED GLOBLJIMI SPREMEMBAMI V USTROJU TOVARNIŠKIH ODBOROV?

O dosednji praksi in pomanjkljivosti «industrijske demokracije» na Švedskem

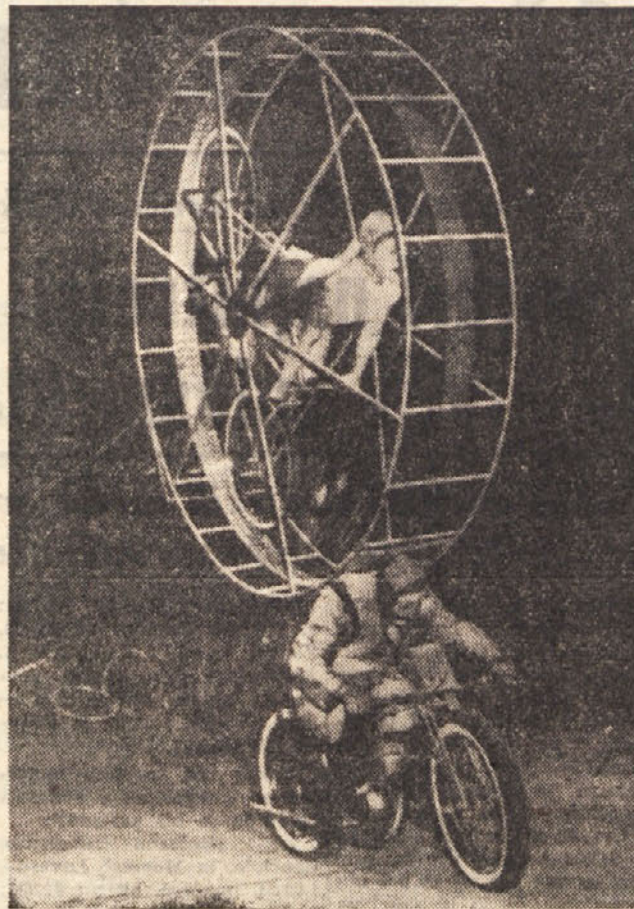
Na Švedskem je že stara tradicija, da se vsi večji sestanki, konferenci in kongresi, na katerih se proučujejo življenjska vprašanja delavcev, vrše v mestu Saltsjöbaden. Pred nedavnimi se je tam sestalo okrog 40 vidnejših strokovnjakov, ki so pripravili letno bilanco dela tovarniških odborov, ali odborov podjetij, kakor se le-ti uradno imenujejo na Švedskem. Med dvodnevnimi diskusijami se je, kakor prejšnja leta, ugotovilo, da se sedanji tovarniški odbori nahajajo v določeni stagnaciji.

Član osrednjega vodstva švedskih sindikatov in eden od najvidnejših soden od najvidnejših socialdemokratskih poznavalcev problema «industrijske demokracije», Ture Filbo, je postavil tezo, da rezultati dela posameznih odborov so odvisni v znatni meri od velikosti podjetja. Po njegovem mnenju so pričakovani rezultati iz ostalih v zelo majhnih in zelo velikih podjetjih. Predhodni razgovori o reviziji sporazuma od 30. avgusta 1953. leta, ki je bil sklenjen med sindikalno organizacijo delavcev in združenjem delodajalcev, bi morali privedi do določenih pomembnih sprememb. Morda bo najpomembnejša nova odredba v revidiranem sporazumu, na osnovi katere se bodo tovarniški odbori v velikih podjetjih volili po posameznih obratih. Poleg teh odborov bi obstajal tudi osrednji odbor, ki bi se sestajal redkeje in ki bi diskvalificiral vprašanih, ki so važna za delo celotnega podjetja.

Frur Johansen, ki je prav tako član osrednjega sindikalnega vodstva, je referiral o delu tovarniškega odbora glede strokovne izobrazbe delavcev. Zanimiva je Johansonova teza, da organiziranje strokovne izobrazbe delavcev po decentraliziranem sistemu tudi najbriše možnosti za najboljše rezultate. «Mi nimamo materialnih virov za organizacijo osrednje

šole za mladino — je dejal Johanson. — Poleg tega šole ne razpolagajo z dobrimi delovnimi načrtom in niso prilagojene krajevnim potrebam. Johanson je referiral tudi o predlogu nadzornega odbora strokovnega sveta (organa osrednje uprave sindikatov), da bi se ustanovili tako imenovani strokovni odbori v okviru posameznih gospodarstev, ki bi se pečali z vprašanjem strokovnega usposabljanja proizvajalcev. Toda niti on, kot poročevalec, niti večina o njih, ki so se udeležili diskusije, se niso strinjali s predlogom strokovnega sveta. Nasprotno se je podčrtalo, da ta vrsta dejavnosti najboljše ustreza odborom v posameznih podjetjih in da bi vpravl le-tim morali nuditi večjo pomoč za organizacijo raznih tečajev, seminarjev itd. Padli so tudi predlogi, ki jim je namen, da bi več podjetij, odnosno več tovarniških odborov prevzelo pobudo in organiziralo delo v krajevnih strokovnih šolah.

Voditelj oddelka za tovarniške odbore pri osrednji upravi sindikatov Švedske, Nils Ramstem, je govoril o vprašanju informacij, to je o prenašanju obvestil, ki so pomembna za delo podjetja, na člane tovarniškega odbora, odnosno obvestil, ki jih člani odbora prenašajo na delavce v podjetju. Nils Ramstem se je potoeval za čim plodnejšo dejavnost tovarniškega odbora na tem področju, kar po njegovem mnenju ostvarja osnovne pogoje za povečanje proizvodnje in vpliva ugodno na zainteresiranost proizvajalcev za povečanje produktivnosti dela. Konferenca v Saltsjöbadenu bo vsekakor vplivala na smerjanje nadaljnjega dela nad 4.000 tovarniških odborov na Švedskem. Predvsem se bodo sprejeti zaključki odrazili tudi v tekstu novega sporazuma o tovarniških odborih med sindikati in delodajalci. Kljub temu, da za sedaj še ne moremo govoriti o nekaj globlji spremembi, vendar je na primer značilno, da bo prišlo do ustanovitve «obratnih odborov» v večjih podjetjih. Poleg tega se mora v posameznih krajih ostvariti tesnejše sodelovanje med odbori večjega števila podjetij pri organiziranju in delu specializiranih strokovnih šol. Morda bi v teh spremembah mogli videti začetke ustvarjanja neke vrste organov proizvajalcev na višji ravni. Nadalje, ni izključeno, da bo v

Akrobati že ne vedo več kaj bi si izmislili, da bi zadovoljili publiko. (Gornja sta člana cirkusa Barnum)

Romuni postopno, a vztrajno proti pretirani centralizaciji

Ze površen pregled romunskega tiska po II. kongresu Romunske delavske partije februarja 1956 kaže na precejšnje spremembe na raznih področjih, ki se sicer počasi, toda postopoma uveljavljajo. Po Stalinovi smrti so se tudi v Romuniji začele kazati tendence za določitev nove politične in gospodarske poti ter so že leta 1954 začeli voditi nekoliko gibnejšo politiko. Vendar je razvoj destalinizacije v primerjavi z nekaterimi drugimi vzhodnoevropskimi državami šel počasneje, kar je vzrok deloma v tamkajšnjih specifičnih pogojih, upiranjih preživelih birokratskih sil in delno tudi v zunanjem pritisku. Na februarškem kongresu so prvič stvarno analizirali položaj v Romuniji ter so pretrgali z stalinško prakso opeševanja in potvarjanja. S to prakso tudi sedaj nadaljujejo. Gheorghiu Dej je leto dni po kongresu na partijskem plenumu ponovno poudaril: «Delali smo napake, kar se tiče ustvarjanja raznih proporcev med raznimi gospodarskimi vejami in na področju dvigavanja življenjskega standarda...»

V skladu z ugotovitvami in sklepi na kongresu in plenumu so že tudi sprejeli precej ukrepov za izboljšanje gospodarstva, upravnega aparata in odpravljanja napak preteklosti. Predvsem so se začeli resno zanimati za dvig življenjskega standarda, v vprašanju samouprave lokalnih organov pa so zavzeli jasnejšo smer kot doslej. Ze v začetku leta 1957 so naredili poskus in dali nekaterim podjetjem na določenem področju večjo prostojnost, da bi videli, kako bodo delovali v novih pogojih. Napovedujejo, pa, da bodo po letu 1957 uvedli v vsej državi.

Zdeli so tudi bolj smelo izkoriščati sedanjo industrijo za zadovoljevanje materialnih in kulturnih potreb prebivalstva; bistvo novih ukrepov pa je v postopnem vsiljevanju sedanjih družbeno-ekonomskih odnosov s specifičnimi razvojnimi pogoji v Romuniji. V zadnjih desetih letih je romunsko gospodarstvo doseglo pomembne uspehe; zgradili so več kot sto novih tovarnov, dve sto so jih razširili in izpopolnili. Proizvodnja nafte je dosegla 11 milijonov ton, kar je rekordna višina. Za poljedelstvo, ki mu posvečajo tudi veliko pozornost, so izdelali deset tisoč traktorjev, 6 tisoč sejalnih strojev, 5 tisoč kombajnov in še več tisoč raznih drugih poljedelskih strojev.

Ze lani na plenumu CK Romunske delavske partije je G. Dej poudaril, da je treba razširiti pravice narodnih svetov, odstraniti pretiran centralizem in državni upravi se boriti proti birokratizmu. Tudi na tem področju so želi korak naprej. Ministrski svet so že razbremenili, da mu ne bo treba več reševati vrsto problemov, ki jih bodo sedaj reševali generalne direkcije ali uprave podjetij republiškega in lokalnega pomena. Vodstva podjetij bodo imela v prihodnje več pravice pri sprejemanju proizvodnih načrtov in razdeljevanju svojih dohodkov. V načrtu proračuna za leto 1957 predvidevajo, da bodo republiška in lokalna podjetja lahko sama uporabljala dohodke ustvarjene po izvenplačnem načrtu. Poleg tega bodo lahko uporabili fond podjetja, (ki je nastal iz prejšnjega direktorijevega fonda), za lokalne potrebe; gradnjo stanovanj za delavce, dajanje premij in podobno.

Zboljšati mislijo tudi sedanje metode planiranja ter so pustili podjetjem več pobude za reševanje planskih nalog. Podjetja se bodo lahko sama preskrbovala z materialom in tehničnimi surovinami ter bodo lahko r:zdeljevali 2500 proizvodov, ki so sedaj bili v distribucijski pristojnosti ministrstva in generalnih podjetij. Vsako podjetje bo moralo v prihodnje tudi sama skrbeti za zaposlitev in nadaljnji razvoj kadrov, ki jih potrebuje.

S pravilnikom, ki so ga sprejeli letos marca so okreplili vlogo velike Narodne skupščine kot svrhovnega organa oblasti, ki nadzoruje državne organe. Tudi narodni poslanci so dobili širša pooblastila. S tem so okreplili socialistično zakonitost — ta

Vsi ti ukrepi, od povečanja delavskih plač, ukinitve obveznega odkupa žitaric, decentralizacija državnega aparata, širša samouprava podjetij in lokalnih organov imajo predvsem namen izboljšati sedanji gospodarski sistem. S tem pa seveda ni rečeno, da ne bodo imele te spremembe tudi določen politični pomen. Poudariti je treba, da ti novi ukrepi v gospodarstvu s katerimi skušajo povečati proizvodnjo slonijo na materialni zainteresiranosti delavcev. Vedno širše pritegovanje delavcev in njihovo sodelovanje pri urejanju novega gospodarske politike, četudi še ne sodelujejo direktno pri reševanju najnujnejših vprašanj v podjetjih pa bo imelo pozitivne posledice na njihovo nadaljnjo politično aktivnost. Nikjer ni rečeno, da se bo razvoj ustavljal na tej stopnji. Ze samo s tem so ustvarjeni prvi pogoji za globlje spremembe, ne samo kar se tiče sodelovanja in odločanja delavcev v gospodarstvu, temveč tudi v delu sedanjih partijskih in sindikalnih organizacij. «V naši državi imajo sindikati široko pristojnost je dejal Dej. Spovedati morajo svoje mnenje pri izdelovanju proizvodnega načrta, pri politiki plač, upravnih fondov za socialno zavarovanje, skrbeti morajo za spoštovanje ukrepov za dvig standarda in kulturni razvoj delovnih ljudi.

Ne bi bilo realno, če bi pričakovali že hitre in takojšnje rezultate novih družbeno-ekonomskih ukrepov v Romuniji. Te spremembe so prva stopnica v nadaljnjem razvoju vedno večjega sodelovanja in odločanja delavcev v gospodarstvu in pri reševanju vprašanj socialistične izgradnje v specifičnih pogojih Romunije.

AMERIŠKI SINDIKALNI ŠKANDAL PRED POSEBNO SENATNO KOMISIJO

Kdo so in kaj vse so počenjali D. Beck, J. Hoffa in F. Brewster

Na račun sindikalnih skladov in sindikalne solidarnosti so se lotevali tudi protizakonitih dejanj in si nakopili velika bogastva

Pred približno dvema letoma smo pisali, da sta se v ZDA združili dve največji sindikalni organizaciji te velike industrijske dežele in to sindikalni uniji AFL in CIO, ki štejeta sedaj skupno okoli 15 milijonov članov. To je vsekakor velik uspeh na sindikalnem področju. Iz gornjega bi sledilo, da je glede tega v ZDA vse lepo in prav, morda celo vse kot lepo. In vendar ni vse tako, saj ni redek primer, da se v sindikalno dejavnost morajo vmešati tudi ameriške sodne oblasti ali celo sam senat in to povsem upravičeno. Pred kratkim je bila razkrita posebno velika afera, ki je vzburila v javnosti povsem upravičeno ogorčenje. Za kaj gre? Sindikalna unija ameriških soferjev je zelo močna sindikalna organizacija, saj šteje okoli milijon 400 tisoč članov. Ker pa odpade na avtomobilski transport nad trideset odstotkov vsega ameriškega tovornega prometa, ima ta sindikalna unija že posebno važnost, ker lahko v trenutku paralizira kar doberšen del vsega tovornega prometa in more spraviti iz nevarnosti celo dejavnost precejšnjega dela industrije. Toda moč te organizacije ni le v tem, ampak se odraža tudi v izredno velikem skladu, s katerim unija razpolaga. Po zadnjih obravnavah znaša ta sklad nekaj nad 34 milijonov dolarjev, katerim moramo prišteti še 5 milijonov vreden sedež organizacije. Sindikalno unijo soferjev vodijo trije espretni voditelji: Dave Beck kot predsednik in James Hoffa kot prvi podpredsednik. Toda ko smo poudarili njihovo spretnost, nismo s tem hoteli podčrtati njihove sindikalne sposobnosti, ampak njihovo gangstersko sposobnost. Da so ti gospodje zares dobri businessmen, nam pričajo slednji podatki: Predsednika Becka cenijo danes na približno milijon dolarjev, sam o njegova vila v Seatleju pa

je vredna 163 tisoč dolarjev, ali v naši valuti sto milijonov lir. Njegova letna plača pa znaša 50 tisoč dolarjev. Brewster pa se ukvarja, seveda izven svoje sindikalne dejavnosti, tudi z rejo čistokrvnih dirkalnih konj, in samo njegova tekmovalna ekipa šteje 18 zelo dragih dirkalnih konj. Njegov kolega podpredsednik Hoffa pa je lastnik dirkalnice, neke tovarne in povrh še večjega avtomobilskega prevzvoznikega podjetja. Čeprav ima predsednik Beck lepo plačo, 50 tisoč dolarjev na leto, mu ta ni mogla prinesiti velikanskega bogastva, s katerim danes razpolaga, zato je povsem jasno da je denar prišel od drugod. Od kod pa? Na letošnji konferenci unije v New Yorku je bilo v poročilu rečeno, da je Beck vložil iz sklada sindikalne unije večjo vsoto v delnice industrijskega podjetja Montgomery Ward, kar naj bi bilo sindikalnemu skladu prineslo 700 tisoč dolarjev dobička. In ta izključno poslovna akcija ni edina, ker je vodstvo sindikalne unije pod vodstvom Becka in njegovih ožjih sodelavcev postalo že pravo ednarno in poslovno podjetje, kot so jo imenovali. Toda to je šele začetek splošne sposobnosti te lepe trojice.

V prihodnjih dneh bodo zvezdoslovci lahko posebno uživali, ko se jim bo nudila razmeroma redka priložnost, da bodo s svojimi teleskopi od blizu opazovali repatico, ki sta jo pred nekaj meseci odkrila Arend in Roland in ki si jo nadedi ime «repatica 1956 H». Toda tega nebesnega pojava ne bodo uživali le strokovnjaki, ki se s tem ukvarjajo, ampak si ga bodo lahko privoščili tudi navadni zemljani, seveda v kolikor jih bo zanimal in če bodo toliko postrtovalni, da bodo vstali zelo zgodaj. Najprej bomo prikazali nekaj značilnosti repatice 1956 H: Ze v začetku pa moramo reči, da so si strokovnjaki v opisovanju pojava in v dajanju njenih dimenzij precej v nasprotju. Zato bomo zabeležili podatke i enih i drugih. Repatica se približuje Zemlji z veliko naglico 72.000 km na uro in bo najbliže našemu planetu po mnenju nekaterih 12. aprila, po mnenju drugih pa šele okoli 20. aprila. Tedaj bo repatica, po mnenju prvih, le 85 milijonov km od Zemlje, po mnenju drugih po komaj 40 milijonov kilometrov. Vsekakor tako prva kot druga razdalja nista kdovekaj veliki, če računamo, da je Sonce oddaljeno od nas okoli 150 milijonov kilometrov. Tudi kar se tiče tako imenovanega repa velja med astronomi precejšnje nesoglasje, saj nekateri pravijo, da se za repatico 1956 H vleče en milijon 200 tisoč kilometrov dolg rep, dočim so ga drugi skrajšali na komaj 800.000 kilometrov. Repatica je zelo zanimiv pojav. Jedro repatice ni neka trdna gmoča, ampak je močno zgoščen plinasti objekt, za katerim se vleče še mnogo redkejša plinasta masa in ta rep ni nič drugega kot odsevanje sončne svetlobe v tej plinasti masi. Kako redek je

valj celo nekateri tednjeni znanstveniki. Kako daleč so šli tedaj v tem, nam priča slednja zgodba: Leta 1882 je baje koočk, ki do tedaj še ni nesla jajci, znesla jajce, na katerem se je videla silka repatice in neki tednjeni sučenjaki je o tem celo napisal razpravo, v kateri je tolmučil, da je repatica dejansko vplivala na nesnost koočki. Da to ni edinstven primer, nam pove tudi dogodek iz leta 1877, ko je na račun neke take estrokovnes diskusije prišlo v nemškem mestecu Luennenburgu do pravega pretepa, nekaj let pred tem in to 1568 pa do pravega pokola mačk, ker so bajebrvni ljudje vpliv repatice spravili v stik s škodljivostjo mačk in jih poklali.

TUDI V TRSTU GA BOMO LAHKO OPAZOVALI

Zanimiv nebesni pojav velika repatica 1956 H

REKORD V MNOGO-ZENSTVU

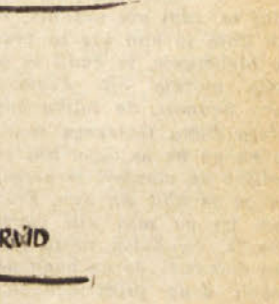
Moški rekord v polgamitli ima neki Siegmund Engel iz Chicago. Ta moč je sklenil 44 nezakonitih zvez, pri tem pa je svoje žene oslepil za šest milijonov dolarjev. Ujel si ga, ko mu je bilo 73 let.

Prejeli smo

GLEDALSKI LIST Opere SNG v Ljubljani, št. 5. 1956-1957.

VEC ZELENJAVE — VEC ZDRAVJA. - Sestavili dr. Damijana Bebler, Ferdinand Narima, inž. Marija Andolšek, Andrej Skulj, Pepika Lovstjek in Marica Kromberger. Oprema Jože Fajon. Druga, predelana in razširjena izdaja. Izdala Zveza združnic LR Slovenije, Založila Kmečka knjiga v Ljubljani, 1957.

BREZ BESED

Nasip med Sicilijo in italijanskim škornjem

Italijanski strokovnjaki so izdelali potrebne načrte in proračune za graditve nasipa med Sicilijo in italijanskim škornjem. Dolg bi bil 3400 m, segal pa bi 10 m nad morsko gladino. Po njem bi speljali dvoje električnih železnic, štiri avtomobilske ceste ter dva je steza za pešce in kolesarje.

PROTI MORSKI BOLEZNI

Nekatere velike cezoceanske ladje imajo določene naprave, ki omejujejo zibanje ladje in s tem preprečujejo tudi tako imenovano morskno bolezen. Moskovski radio je poročal pred dnevi, da so inženirji skonstruirali ladjo, katere potniki se ne bodo zibali in torej ne bodo čutili morske bolezni.

USPAVALNO SREDSTVO

Za nekatere člane ameriške antarktične odprave — imenuje se «Deep Freeze» — so morali pripraviti kaj svojevrstna uspavalna sredstva. V ameriških mestih so posneli na magnetofonski trak hrup dnevnega prometa z vsemi možnimi trobentami, drdranjem, zvonovi itd. Člani odprave so po nekaj dneh bivanja v takih rituži svečne tišine niso mogli zaspati, ker so pogrešali običajni mestni hrup.

Uganili ste že, da gre za ameriško mesto, kajti v naši stari Evropi je še premalo sredstev, da bi mogli porušiti vse stare hiše

BOGOMIR MAGAJNA: Gornje mesto

Gornje mesto, ki je nastala že leta 1951 in je bila leto dni nato objavljena. Gornje mesto je povest iz zagrebškega življenja. Pisatelj prikazuje v njej življenje Slovencev v Zagrebu okoli leta 1930. Okoli zgodbe študenta Simona in glasbenice Marije ter služenjke Jelke, ki jih stiska, in tudi stisne, življenje mesta, je pisatelj zgradil povest o tragičnih usodah malih ljudi v velikem mestu. Toda kljub temu, da pisatelj slika socialno problematiko, življenje študentov brez denarja, bahomav, življenje v malih ljudi, ki si skušajo in obup prizeteta na robu prepada, pa vendar obravnavanje socialne problematike ni tako, da bi pisanje predstavljal ob-sodbo družbenega reda. Pisatelj razpolaga življenje in odkriva njega problema, vendar se ne povzrne do obodbe in tudi ne nakazuje nastala. Magajnova povest je nastala v času, ko so pri nas v književnosti še živle ideje simbolizma in nove romantike. In te umetniške ideje so značilne tudi za Magajnova pisanje. Za to tudi celo epska zgodba pisatelju ni primerna, temveč se umika v ozadje. Pisatelj poudarja lirčne momente in njegovi prikazi dogajanj se neprestano umikajo meditacijam, opisu čustvenih presretov in izlocom hrepentnosti po resnici in lepoti. Zato je povest Gornje mesto bolj kot socialna povest o življenju malih ljudi v velikem mestu, v prozi napisana pesem neutegesnega hrepentnosti po dobroti, ljubezni in lepoti.

Morda je pisatelj stil v tej povesti, a simbolistično-
Sl. Ru.

